

Ústava pre Európu
Ústava prijatá
najvyššími predstaviteľmi
štátov alebo vlád

Súhrnný prehľad pre občanov

SK

Dvadsať piati najvyšší predstavitelia štátov alebo vlád 17. a 18. júna v Bruseli prijali Zmluvu zakladajúcu Ústavu pre Európu⁽¹⁾. Zmluva bola sformulovaná na základe prvého návrhu, ktorý vypracoval Európsky konvent a ktorý bol 20. júna 2003 predložený Európskej rade v Solúne.

Ústava je rozdelená do štyroch častí, ktoré predstavujú: ústavnú architektúru Európskej únie, Chartu základných práv Únie, politiky a fungovanie Únie a všeobecné a záverečné ustanovenia.

Tento súhrnný prehľad ponúka vysvetlenie prínosov ústavy, ktorej vypracovanie malo za cieľ vyhovieť očakávaniam európskych občanov a vytvoriť demokratickejšiu, transparentnejšiu a efektívnejšiu Európsku úniu.

Ak chcete získať najnovšie informácie týkajúce sa diskusie o budúcnosti Európskej únie vyhľadajte si internetovú stránku:

<http://europa.eu.int/futurum>

---

(1)

Úplný text ústavy možno nájsť na tejto internetovej adrese:

<http://europa.eu.int/futurum>

Viac doplňujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na Internete. Dostupné sú cez server Europa (<http://europa.eu.int>).

Luxemburgsko: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2004.

ISBN: 92-894-7947-7

© Európske spoločenstvá 2004
Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

Printed in Germany

VYTLAČENÉ NA BIELOM BEZCHLÓROVOM PAPIERI

Ústava pre Európu
Ústava prijatá
najvyššími predstaviteľmi
štátov alebo vlád

Súhrnný prehľad pre občianov

EURÓPSKA ÚNIA

Informačný dokument vypracovali
útvary Komisie. Tento dokument
nemá právnu hodnotu
a nezaväzuje európske inštitúcie.

Obsah

1.	Zrod a vypracovanie ústavy	3
2.	Ako vyzerá ústava?	7
3.	Ústava pre európskych občanov	8
3.1	Hodnoty a ciele Únie	8
3.2	Európske občianstvo a základné práva	9
3.2.1	Európske občianstvo	9
3.2.2	Základné práva	10
3.3	Kto čo robí v Únii? Objasnenie kompetencií	11
3.4	Princíp subsidiarity: dohľad nad správnym uplatňovaním kompetencií	13
3.5	Legitímna a demokratická Únia	13
3.6	Patriť do Únie	14
4.	Inštitúcie v službách európskeho projektu	15
4.1	Inštitucionálny rámec Únie	15
4.1.1	Európsky parlament	15
4.1.2	Európska rada	16
4.1.3	Rada ministrov	16
4.1.4	Európska komisia	17
4.1.5	Minister zahraničných vecí	18
4.1.6	Súdny dvor Európskej únie	19
4.1.7	Európska centrálna banka (ECB)	19
4.1.8	Dvor audítorov	19
4.1.9	Výbor regiónov	20
4.1.10	Európsky hospodársky a sociálny výbor	20
5.	Prostriedky Únie na uskutočnenie cieľov	21
5.1	Zjednodušenie nástrojov	21
5.2	Legislatívny postup	21
5.3	Finančné prostriedky Únie	23
6.	Vonkajšia činnosť Únie	24
7.	Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti	26
8.	Ostatné politiky Únie: prínos ústavy	28
9.	Nadobudnutie platnosti a revízia ústavy	28

1. Zrod a vypracovanie ústavy

Počas uplynulých pätnástich rokov dejín Európskej únie sa európske zmluvy niekoľkokrát revidovali. Každá revízia bola pripravovaná medzivládnu konferenciou (MVK), na ktorej sa vždy na niekoľko mesiacov zišli zástupcovia vlád členských štátov. Na práci medzivládnej konferencie sa zúčastnila aj Komisia spoločne s Európskym parlamentom.

[Pravidelne revidované zmluvy](#)

Jednotný európsky akt, podpísaný vo februári 1986, umožnil Únii vytvoriť jednotný trh a zaviesť voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu na jej území, z čoho majú úžitok podniky aj občania Európy.

Maastrichtská zmluva, ktorá bola podpísaná o šesť rokov neskôr vo februári 1992, umožnila Únii napredovať vo viacerých oblastiach: zavedenie jednotnej meny, spoločná zahraničná politika a spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí.

Po Maastrichtskej zmluve sa však prehlbovanie európskej politickej únie trochu spomalilo. Obidve medzivládne konferencie, ktoré vyústili do podpisu **Amsterdamskej zmluvy (1997) a Zmluvy z Nice (2001)**, dosiahli istý pokrok, ibaže boli poznačené slabou politickou vôľou a mnoho inštitucionálnych otázok, ktoré mali zásadný význam najmä pred rozšírením EÚ, zostalo nezodpovedaných (napr. ako zabezpečiť plynulé fungovanie Únie zloženej z 25 alebo z viacerých členských štátov, ako zaručiť legitimitu inštitúcií zastupujúcich európske štáty a národy).

[Potreba inštitucionálnej reformy pre rozšírenú Úniu](#)

Keď sa najvyšší predstavitelia vlád alebo štátov pätnástich členských štátov na stretnutí v **Nice** v decembri 2000 dohodli o revízii zmlúv, považovali za potrebné pokračovať v inštitucionálnej reforme, ktorá bola podľa mnohých v Zmluve z Nice sformulovaná len veľmi opatrne. Týmto Európska rada otvorila **širšiu a hlbšiu diskusiu o budúcnosti Únie** s cieľom uskutočniť novú revíziu zmlúv.

[Podnet Európskej rady v Nice](#)

Vyhlásenie z Laekenu Rok po stretnutí v Nice, 15. decembra 2001, prijala Európska rada v **Laekene** *Vyhlásenie o budúcnosti Európskej únie*, ktoré zaväzuje Úniu, aby sa stala demokratickejšou, transparentnejšou, efektívnejšou a aby otvorila cestu ústave, ktorá zohľadní očakávania občanov Európy.

Konvent: nová, otvorenejšia a transparentnejšia metóda revízie zmlúv Dosiaľ uplatňovaná **metóda** revízie zmlúv bola viackrát podrobená kritike. Budovanie Európy sa týka všetkých občanov. O zásadných etapách jej rozvoja už nemožno rozhodovať na medzivládnych konferenciách za zatvorenými dverami a iba za prítomnosti predstaviteľov vlád členských štátov. V snahe zabezpečiť čo najtransparentnejšiu a najrozsiahlejšiu prípravu medzivládnej konferencie sa Európska rada rozhodla zvolať konvent, ktorý združoval hlavných aktérov diskusie: zástupcov vlád 15 členských štátov a 13 kandidátskych krajín, zástupcov ich národných parlamentov, zástupcov Európskeho parlamentu a Európskej komisie, 13 pozorovateľov z Výboru regiónov a Hospodárskeho a sociálneho výboru, ako i predstaviteľov európskych sociálnych partnerov a európskeho ombudsmana. Vďaka metóde konventu mohli byť všetky európske i národné stanoviská prvýkrát vyjadrené v širokej, otvorenej a transparentnej diskusii.

Mandát konventu: odpovedať na rôzne otázky o budúcnosti Európy Európska rada v Laekene udelila **mandát** 105 členom konventu a ich zástupcom za predsedníctva Valéryho Giscarda d'Estaing. Bolo treba preskúmať základné otázky vyplývajúce z budúceho vývoja Únie a hľadať odpovede, ktoré by boli sformulované v dokumente slúžiacom za východiskový bod pri rokovaní medzivládnej konferencie. Konferencia by mala v súlade so Zmluvou o Európskej únii prijať konečné rozhodnutia. Niektoré otázky sformulovala Európska rada v Laekene: ako zabezpečiť lepšie rozdelenie kompetencií Únie, ako zjednodušiť nástroje umožňujúce Únii konať, ako lepšie zaručiť demokraciu, transparentnosť a efektívnosť v Európskej únii, ako zjednodušiť súčasné zmluvy a či toto zjednodušenie môže viesť k prijatiu európskej ústavy.

Organizácia práce konventu: predseda Giscard d'Estaing, predsedníctvo na vedenie diskusií Vedením diskusií konventu bolo poverené predsedníctvo. **Predsedníctvo** bolo zložené z trinástich osobností: predseda V. Giscard d'Estaing, dvaja podpredsedovia Giuliano Amato a Jean-Luc Dehaene, zástupcovia vlád troch členských štátov, ktoré počas trvania konventu predsedali Rade, dvaja zástupcovia národných parlamentov, dvaja zástupcovia Európskeho parlamentu a dvaja zástupcovia z Komisie (Michael Barnier a Antonio Vitorino). Na tieto zasadnutia bol prizvaný aj zástupca slovinského parlamentu.

Prvé zasadnutie konventu sa uskutočnilo **28. februára 2002**. Konvent sa schádzal pätnásť mesiacov na **plenárnych zasadnutiach**, ktoré sa uskutočňovali jeden alebo dvakrát do mesiaca a trvali dva až tri dni v priestoroch Európskeho parlamentu v Bruseli. Súbežne s plenárnymi zasadnutiami prebiehali aj reflexie v **pracovných skupinách** alebo think-tankoch. Každému predsedal člen predsedníctva a boli zamerané na súbor konkrétnych otázok.

[Plenárne zasadnutia a pracovné skupiny](#)

V záujme zabezpečenia transparentnosti boli **na internetovej stránke** konventu (<http://european-convention.eu.int>) uverejnené príspevky členov konventu, správy o priebehu diskusií a návrhy textov, o ktorých sa diskutovalo.

[Internetová stránka](#)

V úsilí rozšíriť diskusiu a zapojiť do nej čo najširšie vrstvy občanov sa jedno plenárne zasadnutie konventu venovalo aj vypočutiu názorov občianskej spoločnosti. Organizácie občianskej spoločnosti mohli vyjadriť svoje stanoviská aj prostredníctvom kontaktných skupín, ktoré vznikli podľa vzoru pracovných skupín.

[Fórum občianskej spoločnosti](#)

Pre tieto organizácie (sociálni partneri, hospodárske kruhy, MVO, akademické kruhy atď.) sa zriadilo fórum, a tým mohli uverejniť svoje príspevky do diskusie o budúcnosti Európskej únie na internetovej stránke vytvorenej na tento účel: (http://europa.eu.int/futurum/forum_convention).

Internetová stránka Futurum (<http://europa.eu.int/futurum>) naďalej uverejňovala všetky dokumenty a rôzne odkazy súvisiace s diskusiou o budúcnosti Európskej únie.

[Futurum](#)

Konvent po viac ako rok trvajúcich rokovaniach dospel ku konsenzu a návrh ústavy bol postúpený Európskej rade.

[Konsenzus konventu o predložení návrhu ústavy na medzivládnej konferencii](#)

Predloženie návrhu konventu v Európskej rade Na základe toho predseda V. Giscard d'Estaing 20. júna 2003 na zasadnutí **Európskej rady v Solúne** predložil výsledky práce konventu.

Európska rada zhodnotila, že návrh ústavnej zmluvy predložený **konventom** je historickým krokom v realizácii cieľov európskej integrácie, a to: priblížiť Úniu občanom, posilniť demokratický charakter našej Únie, uľahčiť jej možnosť konať na medzinárodnej scéne ako koherentná a zjednotená sila a efektívne odpovedať na výzvy globalizácie. Európska rada ocenila, že konvent ako fórum pre demokratický dialóg dokázal svoju potrebnosť.

Konečné znenie návrhu konventu po poslednom zasadnutí jeho členov 18. júla 2003 v Ríme odovzdali predsedníctvu Európskej rady.

Práca medzivládnej konferencie Text predložený konventom slúžil ako východisko práce **medzivládnej konferencie**, na ktorej sa stretli zástupcovia vlád 25 súčasných členských štátov, Európskej komisie a Európskeho parlamentu. Tri kandidátske krajiny, Bulharsko, Rumunsko, Turecko, sa takisto zúčastnili na všetkých zasadnutiach MVK.

Konferencia od októbra 2003 zasadala niekoľkokrát na úrovni ministrov zahraničných vecí, ako aj na úrovni najvyšších predstaviteľov štátov alebo vlád. Konferencia po rokovaní, ktoré trvali osem mesiacov, ukončila svoju činnosť a 17. a 18. júna 2004 počas Európskej rady v Bruseli konštatovala, že vlády 25 členských štátov dospeli k dohode. Dokumenty súvisiace s prácou MVK boli uverejnené na internetovej stránke Európskej rady (http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.ASP?id=251&lang=fr).

Ústava prijatá najvyššími predstaviteľmi štátov alebo vlád bude nimi podpísaná a potom ju budú ratifikovať všetky členské štáty v súlade s ich vlastnými ústavnými pravidlami (schválenie parlamentom a/alebo referendum). Ústava nadobudne platnosť iba po ratifikácii všetkými 25 členskými štátmi.

2. Ako vyzerá ústava?

V záujme dosiahnutia zrozumiteľnosti a jasnosti ústava **jediným textom** nahrádza všetky platné zmluvy. **Jediný text: európska ústava**

Je rozdelená do štyroch častí: **Štyri časti**

Prvá časť obsahuje ustanovenia, ktoré definujú Úniu, **jej ciele, kompetencie, rozhodovacie postupy a inštitúcie**. **I. Základné ustanovenia ústavy**

Charta základných práv, ktorá bola slávnostne vyhlásená na zasadnutí Európskej rady v Nice v roku 2000, bola začlenená do európskej ústavy a tvorí jej druhú časť. **II. Charta základných práv**

Tretia časť ústavy je venovaná **politikám** a činnostiam Únie a preberá mnoho ustanovení súčasných zmlúv. **III. Politiky Únie**

Štvrtá časť obsahuje záverečné ustanovenia, medzi nimi **postupy prijatia** a **revíziu** tejto ústavy. **IV. Záverečné ustanovenia**

3. Ústava pre európskych občanov

3.1 Hodnoty a ciele Únie

Únia občanov a štátov Európska ústava zakladá Európsku úniu, **úniu občanov a štátov Európy**. Táto Únia je **otvorená** všetkým **európskym štátom**, ktoré rešpektujú jej hodnoty a usilujú sa o ich spoločné presadzovanie.

Hodnoty Únie Ústava vyjadruje hodnoty, na ktorých je Únia založená: zachovávanie **ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu**, ako aj dodržiavanie **ľudských práv**. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej vládne **pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita, rovnosť medzi mužmi a ženami**.

Symbyoly Únie: vlajka, hymna, motto, mena, Deň Európy V ústave sú uvedené viaceré symbyoly Únie. Európska vlajka znázorňuje kruh dvanástich zlatých hviezd na modrom pozadí. Európska hymna pochádza z Ódy na radosť z Deviatej symfónie Ludwiga van Beethovena. Mottom Únie je: Zjednotení v rozmanitosti. Menou Únie je euro a v celej Európskej únii sa 9. máj oslavuje ako Deň Európy.

Základné slobody a nediskriminácia **Voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu**, ako aj **sloboda usadiť sa** sú zaručené na celom území Únie. Ústava zakazuje akúkoľvek **diskrimináciu** na základe **štátnej príslušnosti**.

Ciele Únie Cieľom Únie je **presadzovať mier, vlastné hodnoty a blahobyť jej národov**. Únia ponúka svojim občanom priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a jednotný trh so slobodnou a nenarušenou hospodárskou súťažou. Únia sa usiluje **o trvalo udržateľný rozvoj** Európy založený na vyváženom hospodárskom raste, cenovej stabilite, sociálnom trhovom hospodárstve s vysokou schopnosťou konkurencie, vysokej úrovni ochrany a zlepšení kvality životného prostredia. Podporuje **vedecký a technický pokrok**. Bojuje proti **sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii** a presadzuje **spravodlivosť a sociálnu ochranu, rovnoprávnosť medzi pohlaviami, solidaritu medzi generáciami** a ochranu **práv detí**. Únia podporuje hospodársku, sociálnu a územnú **súdržnosť** a **solidaritu** medzi členskými štátmi.

Nástroje na dosiahnutie cieľov Únie Na dosiahnutie týchto cieľov členské štáty udelili Únii **kompetencie** sformulované v ústave. Tieto kompetencie sa uplatňujú podľa **metódy Spoločenstva** prostredníctvom osobitných nástrojov **v rámci jednotného inštitucionálneho rámca**.

Únia musí rešpektovať rovnosť členských štátov pred ústavou. Únia musí takisto rešpektovať **národnú identitu** členských štátov vrátane miestnej a regionálnej autonómie. Musí rešpektovať aj **základné funkcie štátu**, najmä zabezpečenie územnej celistvosti, zachovanie verejného poriadku a národnej bezpečnosti. Podľa zásady **lojálnej spolupráce** sa Únia a členské štáty navzájom rešpektujú a pomáhajú si pri napínaní úloh, ktoré vyplývajú z ústavy. Členské štáty uľahčujú Únii napínanie jej poslanie.

Únia a členské štáty

Členské štáty nebudú prijímať také opatrenia, ktoré by mohli ohroziť uskutočňovanie cieľov zakotvených v ústave.

Únia má právnu subjektivitu, čo jej umožňuje zastávať a presadzovať vlastné hodnoty a záujmy na medzinárodnej scéne. Prispieva k mieru, bezpečnosti, trvalo udržateľnému rozvoju našej planéty, solidarite a vzájomnej úcte medzi národmi, voľnému a spravodlivému obchodu, odstráneniu chudoby, ochrane ľudských práv a hlavne práv dieťaťa, ako aj k dodržiavaniu a rozvoju medzinárodného práva.

Únia a zvyšok sveta

Ústava a právo prijaté Úniou pri výkone kompetencií, ktoré jej boli udelené, majú prednosť pred národným právom členských štátov.

Právo Únie má prednosť pred právom členských štátov

3.2 Európske občianstvo a základné práva

3.2.1 Európske občianstvo

Občianstvo Únie dopĺňa štátne občianstvo členských štátov, nenahrádza ho.

Občianstvo Únie ako doplnok štátneho občianstva členských štátov

Ústava jasne stanovuje práva, ktoré vyplývajú z občianstva v Únii: právo **na slobodný pohyb a pobyt, právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu a vo voľbách do miestnej samosprávy, právo na diplomatickú a konzulárnu ochranu, petičné právo vo vzťahu k Európskemu parlamentu, právo obrátiť sa na ombudsmana i na inštitúcie v jednom z oficiálnych jazykov Únie**, ako aj na odpoveď v tom istom jazyku.

Zoznam práv, ktoré požívajú občania Únie

Tento zoznam nie je vyčerpávajúci. Ďalšie práva občanov Únie sú vymenované v osobitnej hlave ústavy nazvanej Demokratický život v Únii, ktorá je venovaná možnosti oznamovať a vymieňať si názory na všetky oblasti činnosti Únie a právu na prístup k dokumentom inštitúcií Únie.

Časť ústavy je venovaná demokratickému životu

3.2.2 Základné práva

Charta základných práv je neodlučiteľnou súčasťou európskej ústavy

Text **Charty základných práv** schválil predchádzajúci konvent. Parlament, Rada a Komisia slávnostne vyhlásili chartu 8. decembra 2000. Charta však nebola súčasťou zmlúv Únie a nebola ani právne záväzná.

Ústava sa tak stáva prelomovým dokumentom, ktorým si Únia zabezpečila vlastný **zoznam práv**. Charta je začlenená do ústavy a tvorí jej druhú časť, ustanovenia tejto časti sú právne záväzné, Únii však z toho nevyplývajú rozšírené kompetencie.

Inštitúcie, orgány a agentúry Únie sú povinné rešpektovať práva zakotvené v tejto charte. Tieto isté záväzky sa vzťahujú aj na členské štáty pri uplatňovaní legislatívy Európskej únie. Súdny dvor dohliada na dodržiavanie charty.

Obsah charty sa v porovnaní s textom **vypracovaným predchádzajúcim konventom** nezmenil, zmeny sa týkali len formy.

Obsah charty je obširnejší ako **Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd**, ktorý bol podpísaný 4. novembra 1950 v Ríme a ratifikovaný všetkými členskými štátmi Únie. Zatiaľ čo sa dohovor obmedzuje na ochranu občianskych a politických práv, Charta základných práv zahŕňa aj iné oblasti, ako je právo na dobrú správu vecí verejných, sociálne práva pracujúcich, ochrana osobných údajov alebo bioetika.

Pristúpenie Únie k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv

Podľa súčasných zmlúv Únia nemala kompetenciu pristúpiť k dohovoru, ústava to však výslovne ustanovuje. Podobne ako v prípade začlenenia charty do ústavy, pristúpenie k dohovoru by neobsahovalo zmenu kompetencií Únie tak, ako sú vymedzené v tejto ústave. Úplné začlenenie charty do ústavy a pristúpenie k dohovoru predstavujú doplnkové, a nie alternatívne kroky.

3.3 Kto čo robí v Únii? Objasnenie kompetencií

Jedným z dôležitých prínosov ústavy je, že objasňuje kompetencie Únie a príslušné úlohy jej inštitúcií. [Klasifikácia kompetencií](#)

Únia môže konať iba v rámci kompetencií, ktoré jej udeľuje ústava. Ústava jasne vymedzuje oblasti, v ktorých členské štáty **preniesli kompetencie konať na Úniu**, a zavádza **klasifikáciu kompetencií Únie**.

Do prvej kategórie patria určité špecifické oblasti, v ktorých Únia koná sama v mene všetkých členských štátov. V týchto oblastiach sa uplatňujú **výlučné kompetencie**. Vychádzalo sa z predpokladu, že postup na úrovni Únie je efektívnejší než nekoordinovaný postup jednotlivých členských štátov. [Kategória výlučných kompetencií Únie](#)

Do tejto kategórie patria:

- colná únia
- vytvorenie pravidiel hospodárskej súťaže nevyhnutných na fungovanie vnútorného trhu;
- menová politika pre členské štáty, ktorých menou je euro;
- ochrana morských biologických zdrojov podľa spoločnej politiky rybného hospodárstva;
- spoločná obchodná politika.

Druhá kategória sa vzťahuje na oblasti, v ktorých Únia koná vtedy, často veľmi významným spôsobom, keď jej postup prináša pridanú hodnotu k postupu členských štátov. V týchto oblastiach sa uplatňujú **zdieľané kompetencie**. [Druhá kategória: zdieľané kompetencie](#)

Do tejto kategórie patria:

- vnútorný trh;
- niektoré aspekty sociálnej politiky;
- hospodárska, sociálna a územná súdržnosť;
- poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo s výnimkou ochrany morských biologických zdrojov;
- životné prostredie;
- ochrana spotrebiteľa;
- doprava;
- transeurópske siete;
- energetika;
- priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti;
- niektoré aspekty týkajúce sa bezpečnosti v oblasti verejného zdravia;
- niektoré kompetencie v oblasti výskumu, technického rozvoja a vesmíru;
- niektoré kompetencie v oblasti rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci.

Koordinácia národných politík v oblasti hospodárstva, v oblasti zamestnanosti	V niektorých iných oblastiach, napríklad v hospodárskej oblasti a v oblasti zamestnanosti, členské štáty uznávajú potrebu koordinácie svojich národných politík v rámci Únie.
Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika	Ústava takisto udeľuje Únii kompetenciu vymedziť a uplatňovať spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku vrátane postupného vymedzenia obrannej politiky.
Podporné kompetencie	V rámci poslednej kategórie kompetencií, podporných kompetencií , Únia zasahuje iba za účelom koordinovať alebo doplniť činnosť členských štátov . Štáty si teda zachovávajú veľmi veľkú slobodu konania a nesú hlavnú zodpovednosť voči svojim obyvateľom za správu. V týchto oblastiach Únia nemôže pristúpiť k harmonizácii národnej legislatívy.
Do tejto kategórie patria:	
<ul style="list-style-type: none"> - ochrana a zlepšovanie zdravia ľudí; - priemysel; - kultúra; - cestovný ruch; - vzdelávanie, mládež, šport a odborná príprava; - civilná ochrana; - administratívna spolupráca. 	
Doložka o pružnosti dopĺňa klasifikáciu kompetencií	Na zachovanie určitej pružnosti systému slúži doložka, ktorá umožňuje Rade vyplniť prípadné medzery v kompetenciách udelených Únii, ak je na úrovni Únie potrebné konať v záujme naplnenia cieľov ústavy. V takýchto prípadoch Rada prijíma rozhodnutia jednomyseľne po schválení zo strany Európskeho parlamentu.

3.4 Princíp subsidiarity: dohľad nad správnym uplatňovaním kompetencií

Princíp **subsidiarity** má zaručiť, aby Únia pri uplatňovaní kompetencií konala iba vtedy, keď je to skutočne potrebné a keď to predstavuje pridanú hodnotu k postupu členských štátov. Princíp subsidiarity má takisto zabezpečiť, aby sa rozhodnutia prijímali čo najbližšie k občanom, a overovať, či postup, ktorý sa má realizovať na úrovni Spoločenstva, je opodstatnený vzhľadom na možnosti, ktoré poskytuje národná, regionálna alebo miestna úroveň. Princíp **proporcionality** má takisto za cieľ zabezpečiť správne uplatňovanie kompetencií. Zároveň upresňuje, že obsah a forma prijatých postupov Únie nesmú prekročiť rámec potrebný na dosiahnutie cieľov stanovených v zmluve.

Princípy subsidiarity a proporcionality

Ústava posilňuje uplatňovanie týchto dvoch princípov. Keď **Komisia** predloží návrh, musí **odôvodniť**, ako zohľadnila tieto dva princípy. Každý **národný parlament** bude mať prvýkrát možnosť prehodnotiť návrhy a ak dospeje k záveru, že nebol zachovaný princíp subsidiarity, bude môcť vydať **odôvodnené stanovisko**. V prípade, že tretina parlamentov zdieľa rovnaké stanovisko, Komisia musí svoj návrh prehodnotiť.

Nový mechanizmus kontroly zachovania princípu subsidiarity...

Po prijatí právneho predpisu nasleduje kontrola na poslednej úrovni: právo odvolania sa na **Súdny dvor**.

...ako aj možnosť súdnej kontroly

3.5 Legitímna a demokratická Únia

Ústava prvýkrát stanovuje **demokratické základy** Únie a posilňuje ich konkrétnu podobu.

Demokratická účasť ako základný kameň Únie

Ústava obsahuje nové záväzky pre inštitúcie, ktoré sa týkajú **konzultácie s občianskou spoločnosťou, transparentnosti**, prístupu k dokumentom a **ochrany** osobných údajov. V ústave je navyše zakotvená úloha **sociálnych partnerov**. Únia takisto udržiava pravidelný dialóg s cirkvami a nekonfesionálnymi organizáciami.

Ako zlepšiť demokratickú účasť?

Ústava okrem iného stanovila nový mechanizmus, umožňujúci priamy podnet zo strany občanov v prípade, že ich počet dosiahol najmenej jeden milión a pochádzajú z významného počtu členských štátov. Tento nový mechanizmus umožňuje obyvateľom vyzvať Komisiu, aby predložila zákonodarnej moci návrh zákona, ktorý považujú za potrebný.

Zákony z iniciatívy občanov

Posilnená úloha národných parlamentov Z iniciatívy zástupcov národných parlamentov, ktorí tvorili v konvente väčšinu, zástupcovia konventu začali hľadať spôsob na posilnenie úlohy **národných parlamentov** v budovaní Európy. **Transparentná činnosť Rady** umožní národným parlamentom ľahšie monitorovať stanoviská ich vlád v Rade a mechanizmus **včasného varovania** (early warning), týkajúci sa **zachovávania princípu subsidiarity**, im umožní priamo ovplyvňovať legislatívny proces. Prostredníctvom mechanizmu budú informovaní o každej novej iniciatíve Komisie a ak tretina z nich konštatuje, že návrh porušil princíp subsidiarity, Komisia musí tento návrh prehodnotiť. Lepšia medziparlamentná spolupráca môže takisto posilniť postavenie parlamentov v Únii.

3.6 Patriť do Únie

Vstup do Únie: povinnosť rešpektovať hodnoty Únie Ak sa európsky štát chce stať členom Únie, musí **rešpektovať jej hodnoty**.

Na vstup nového štátu je potrebné **jednomyselné** rozhodnutie Rady, schválenie zo strany Európskeho parlamentu a ratifikácia dohody o pristúpení všetkými členskými štátmi.

Dočasné pozastavenie práv v prípade porušenia hodnôt Únie Európska rada môže jednomyselným rozhodnutím (okrem príslušného štátu) a po schválení Európskym parlamentom (rozhoduje dvojtretinovou väčšinou) konštatovať, že dochádza k **vážnemu** a trvalému porušovaniu **hodnôt Únie** zo strany členského štátu. Na základe toho Rada môže kvalifikovanou väčšinou dočasne pozastaviť práva členského štátu.

Začlenenie možnosti vystúpenia členského štátu z Únie Novým pravidlom zavedeným ústavou je, že každý členský štát sa – v súlade s vlastnými ústavnými pravidlami – môže rozhodnúť pre **vystúpenie z Únie**. V tomto prípade jeho vzťahy bude upravovať dohoda uzavretá medzi ním a Úniou.

4. Inštitúcie v službách európskeho projektu

Aby sa mohlo pokračovať v európskom projekte a aby Únia mohla naplňať svoje ciele, je potrebný efektívny a legitímny inštitucionálny rámec. Význam tejto dvojitej požiadavky sa v podmienkach rozšírenej Únie s 25 alebo viac členskými štátmi ešte väčšmi zvyšuje. Ústava preberá podstatnú časť existujúcich inštitucionálnych ustanovení a zavádza dva nové inštitucionálne prvky: stálejšie predsedníctvo Európskej rady a post ministra zahraničných vecí.

4.1 Inštitucionálny rámec Únie

Podľa ústavy inštitucionálny rámec predstavujú: **Európsky parlament, Európska rada, Rada ministrov, Európska komisia a Súdny dvor Európskej únie.**

Európska centrálna banka (ECB) zohráva dôležitú úlohu v oblasti hospodárskej a menovej politiky Únie. **Dvor audítorov** vykonáva kontrolu príjmov a výdavkov Únie.

Popri týchto inštitúciách sú tu ďalšie dva poradné orgány: **Výbor regiónov** a **Európsky hospodársky a sociálny výbor.**

4.1.1 Európsky parlament

Občania členských štátov sú zastúpení prostredníctvom poslancov v Európskom parlamente. Európsky parlament vo väčšine oblastí zohráva úlohu **spoluzákonnodarcu**, spoločne s Radou predstavuje **rozpočtový orgán** a vykonáva **politickú kontrolu** Komisie.

Európsky parlament: legislatívna úloha, rozpočtová úloha, politická kontrola

Ústava posilňuje právomoc Európskeho parlamentu ako spoluzákonnodarcu tým, že takzvaný postup spolurozhodovania rozširuje na ďalšie oblasti uplatňovania. Tento postup, počas ktorého Parlament prijíma rozhodnutia spoločne s Radou, sa bude nazývať **legislatívny postup.**

Rozšírenie legislatívneho postupu spolurozhodovania Parlamentu a Rady

Maximálny počet poslancov Európskeho parlamentu, ktorí sú priamo volení vo všeobecných voľbách na päťročné obdobie, bol stanovený na 750. Podľa princípu klesajúcej proporcionality každý členský štát disponuje najmenej šiestimi a najviac 96 kreslami v Parlamente. O presnom počte kresiel pridelených každému členskému štátu sa rozhodne pred európskymi voľbami v roku 2009.

Najviac 750 poslancov v Európskom parlamente

4.1.2 Európska rada

Úloha Európskej rady Európska rada je inštitúciou, ktorej úlohou je dávať Únii **politický impulz** dôležitý pre jej ďalší rozvoj. Európska rada nemá zákonodarnú kompetenciu. Spravidla vyjadruje svoje stanovisko **konsenzom**. Ústava stanovuje, že Európska rada zasadá raz za štvrtrok.

Zloženie Európskej rady Členmi Európskej rady sú najvyšší **predstavitelia štátov alebo vlád** členských štátov, jej **predseda** (nový post v inštitucionálnom rámci Únie) a **predseda Komisie**. Podľa ústavy sa nový **minister zahraničných vecí** Únie takisto zúčastňuje na práci Európskej rady.

Nový prvok v inštitucionálnom rámci Únie: predseda Európskej rady V súčasnosti Európskej rade, podobne ako všetkým orgánom Rady, počas obdobia šiestich mesiacov predsedá jeden členský štát podľa stanoveného systému. Ústava mení tento systém a vytvára **stály** post predsedu Európskej rady, ktorého volí Európska rada na funkčné obdobie **dva a pol roka** s možnosťou opätovného zvolenia na jedno funkčné obdobie.

Jeho úlohou bude predsedieť a viesť prácu Európskej rady. Bude takisto zastupovať Úniu na vysokej úrovni v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky.

4.1.3 Rada ministrov

Úloha Rady ministrov Rada je inštitúciou Únie, v ktorej sú zastúpené **vlády členských štátov**. Rada spolu s Európskym parlamentom má legislatívnu a rozpočtovú právomoc. Významnú úlohu zohráva aj pri rozhodovaní o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike, ako aj pri koordinácii hospodárskych politík.

Zloženie Rady ministrov Rada ministrov je zložená z **jedného zástupcu vymenovaného každým členským štátom** na ministerskej úrovni. Rada zasadá v rôznych zoskupeniach. Napríklad, keď treba prijať rozhodnutia v oblasti spoločnej poľnohospodárskej politiky, ministri poľnohospodárstva zasadajú v osobitnom zoskupení Rady.

V súčasnosti všetkým orgánom Rady predsedá každých šesť mesiacov jeden členský štát. Ústava zásadne tento systém nemení. Dohodlo sa však, že rotujúce predsedníctvo sa zavedie medzi skupinu troch krajín, ktoré ho budú vykonávať počas obdobia osemnástich mesiacov. Tento systém by sa mohol v budúcnosti vyvíjať, keďže ho môže zmeniť Európska rada, ktorá sa uznáva kvalifikovanou väčšinou.

[Predsedníctvo Rady ministrov](#)

Rade pre všeobecné záležitosti bude predsedáť minister zahraničných vecí. Európska rada stanoví pravidlá uplatňovania rotácie medzi členskými štátmi s prihliadnutím o.i. na geografickú rovnováhu v Európe.

4.1.4 Európska komisia

Komisia bola vytvorená, aby ako nezávislý orgán **zastupovala európsky záujem, spoločný** všetkým členskými štátom Únie. Táto inštitúcia je hybnou silou v legislatívnom procese: **navrhuje zákony**, o ktorých potom rozhoduje Európsky parlament a Rada.

[Úloha Komisie](#)

Komisia zabezpečuje **plánovanie a uplatňovanie spoločných politík** (napr. spoločná poľnohospodárska politika), realizuje **rozpočet a riadi programy** Spoločenstva. Pri konkrétnej realizácii politík a programov Spoločenstva sa Komisia do veľkej miery opiera o verejné správy členských štátov.

Komisia zastupuje Úniu navonok a vedie medzinárodné rokovania (napr. v rámci Svetovej obchodnej organizácie). Podľa ústavy však bude oblasť spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky navonok zastupovať minister zahraničných vecí.

Komisia taktiež **dohliada na správne uplatňovanie ustanovení zmluvy** a rozhodnutí prijatých inštitúciami Spoločenstva, napr. v oblasti hospodárskej súťaže.

Komisia sa kolektívne **zodpovedá** Európskemu parlamentu, ktorý jej môže vysloviť nedôveru a Komisia musí následne kolektívne odstúpiť.

[Komisia sa zodpovedá Európskemu parlamentu](#)

Komisia prijíma rozhodnutia jednoduchou väčšinou svojich členov.

Zloženie Komisie: jeden komisár za každý členský štát do roku 2014 a neskôr počet komisárov obmedzený na dve tretiny počtu členských štátov

Krajiny s najväčším počtom obyvateľov mali od začiatku v Komisii dvoch komisárov a každú inú krajinu zastupoval jeden komisár. Zmluva z Nice obmedzila zloženie Komisie tak, že na jednu krajinu prípadne len jeden komisár. Komisia, ktorá bude vymenovaná 1. novembra 2004, už bude zostavená podľa tohto pravidla.

Ústava stanovuje, že od roku 2014 sa počet členov v Komisii zníži na počet zodpovedajúci dvom tretinám počtu členských štátov. Komisári budú volení podľa rotačného systému, uplatňujúceho zásadu rovnosti všetkých členských štátov.

Vymenovanie predsedu Komisie a komisárov

Pokiaľ ide o spôsob vymenovania **predsedu** Komisie, konvent nepriniesol výrazné zmeny. Ústava však jasne stanovuje, že Rada musí pri predložení návrhu kandidáta na predsedu Komisie do Európskeho parlamentu zohľadniť výsledky európskych volieb.

Rada po spoločnej dohode s dezignovaným predsedom Komisie a na základe návrhov členských štátov prijme zoznam budúcich komisárov.

Rovnako ako v súčasnosti, predseda a komisári vymenovaní na obdobie piatich rokov, budú podrobení kolektívne **schval'ovaciemu hlasovaniu** Európskeho parlamentu.

4.1.5 Minister zahraničných vecí

Nový prvok: minister zahraničných vecí – hlas Únie na medzinárodnej scéne

Vytvorenie postu ministra zahraničných vecí je jednou z hlavných **inovácií** ústavy. Vďaka nemu by sa mala zvýšiť **koherentnosť** vo vonkajšej činnosti Únie na politickej aj hospodárskej úrovni. Ostatné krajiny **ľahšie rozoznajú hlas Únie**.

Minister bude **zohrávať dvojakú úlohu**. Bude plniť úlohy, ktoré v súčasnosti vykonávajú dve osoby: generálny tajomník Rady, ktorý je Vysokým predstaviteľom pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, a komisár pre vonkajšie vzťahy. Minister zahraničných vecí bude vykonávať mandát Rady pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku a zároveň bude členom komisie pre vonkajšie vzťahy (bude napokon jedným z podpredsedov Komisie). Bude predsedáť Rade ministrov zahraničnýchvecí a dohliadať nad koherentnosťou vonkajšej činnosti Únie.

Vymenovanie ministra zahraničných vecí

Ministra zahraničných vecí vymenuje **Európska rada** kvalifikovanou väčšinou a so súhlasom predsedu **Komisie**.

4.1.6 Súdny dvor Európskej únie

Ústava stanovuje, že Súdny dvor Európskej únie pozostáva zo Súdneho dvora, Súdu vyššieho stupňa (v súčasnosti nazývaný Súd prvého stupňa) a špecializovaných súdov. Súdny dvor a Súd vyššieho stupňa sú zložené z najmenej jedného sudcu z každého členského štátu.

[Zloženie Súdneho dvora](#)

Súdny dvor zodpovedá za **dodržiavanie práva Únie**. Súdny dvor rieši spory medzi členskými štátmi, medzi Úniou a členskými štátmi, medzi inštitúciami a medzi jednotlivcami a Úniou. Súd má právomoc odpovedať na otázky súvisiace s výkladom práva Únie, ktoré predloží sudca členského štátu v rámci konania v spornej záležitosti pred súdom členského štátu. Táto **predbežná (prejudiciálna)** kompetencia má zásadný význam na zabezpečenie jednotného výkladu práva Únie na celom jej území.

[Úloha Súdneho dvora](#)

Ústava umožňuje občanom a podnikom ľahšie podať sťažnosť proti predpisom Únie, aj keď tieto predpisy sa ich osobne nedotýkajú (ako to v súčasnosti stanovujú zmluvy)

4.1.7 Európska centrálna banka (ECB)

Vytvorenie menovej únie a jednotnej meny euro viedlo k založeniu Európskej centrálnej banky (ECB). Od prvého januára 1999 vedie európsku menovú politiku určenú Európskym systémom centrálnych bánk (ESCB). Konkrétne to znamená, že rozhodovacie orgány (Rada guvernérov a Výkonná rada) vedú Európsky systém centrálnych bánk, ktorého úlohou je spravovať peňažné zásoby, viesť devízové operácie, uchovávať a spravovať oficiálne devízové rezervy členských štátov a zabezpečiť plynulé fungovanie platobných systémov. Hlavnou cieľom ECB je však udržiavať cenovú stabilitu.

[Európska centrálna banka realizuje európsku menovú politiku](#)

4.1.8 Dvor audítorov

Dvor audítorov vykonáva **audit** Európskej únie: skúma legálnosť a správnosť príjmov a výdavkov **rozpočtu** Únie a zabezpečuje dobré finančné hospodárenie. Skladá sa z jedného štátneho príslušníka z každého členského štátu.

[Dvor audítorov kontroluje príjmy a výdavky](#)

4.1.9 Výbor regiónov

Výbor regiónov: Výbor regiónov sa skladá zo zástupcov **miestnych a regionálnych orgánov**.
poradný orgán Európsky parlament, Rada a Komisia **konzultujú** s týmto výborom v oblastiach, ktoré sa týkajú regionálnych a miestnych záujmov, najmä vzdelávania, verejného zdravia, hospodárskej a sociálnej súdržnosti.

Zloženie Výboru regiónov Maximálny počet členov Výboru regiónov je stanovený na 350. Členov výboru vymenuje Rada na obdobie piatich rokov.

4.1.10 Európsky hospodársky a sociálny výbor⁽¹⁾

Európsky hospodársky a sociálny výbor: Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa skladá zo zástupcov **ekonomických a sociálnych organizácií a zástupcov občianskej spoločnosti**.
poradný orgán Vydáva **poradné stanoviská** inštitúciám, najmä v rámci legislatívneho postupu. Európsky parlament, Rada a Komisia konzultujú s EHSV pred prijatím mnohých aktov týkajúcich sa vnútorného trhu, vzdelávania, ochrany spotrebiteľa, životného prostredia, regionálneho rozvoja a sociálnej oblasti.

Zloženie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru Maximálny počet členov Hospodárskeho a sociálneho výboru je stanovený na 350. Členov výboru vymenuje Rada na obdobie piatich rokov.

⁽¹⁾ Hospodársky a sociálny výbor podľa terminológie prevzatej ústavnou zmlouvou.

5. Prostriedky Únie na uskutočnenie cieľov

5.1 Zjednodušenie nástrojov

Zjednodušenie nástrojov, ktoré má Únia k dispozícii pri plnení svojich úloh, bolo obsahom jednej celej kapitoly vo Vyhlásení z Laekenu, ktoré udelilo mandát konventu. Práca konventu umožnila **zjednodušenie** existujúceho systému.

Zjednodušiť nástroje, ktoré umožňujú Únii vykonávať kompetencie

Typológia právnych aktov je obmedzená na **šesť nástrojov** (zákon, rámcový zákon, nariadenie, rozhodnutie, odporúčanie a stanovisko). Belgický premiér v známom príhovore pred samitom Európskej rady v Laekene pripomenul, že existuje 36 rôznych druhov právnych aktov!

Šesť právnych nástrojov

Stanovila sa tiež hierarchia medzi legislatívnou úrovňou a úrovňou uplatňovania zákonov, tak ako je to v národných právnych systémoch.

Legislatívna úroveň a úroveň implementácie

Zákon bude určovať základné prvky danej oblasti, vymedzenie odbornejších aspektov sa môže preniesť na Komisiu pod kontrolou oboch **spoluzákonodarcov**. To uľahčí ich prácu a môžu sa zamerať na dôležitejšie aspekty života občanov.

Podľa ústavy Komisia bude pod kontrolou **spoluzákonodarcov** prijímať delegované nariadenia, ktoré dopĺňajú a/alebo menia nie zásadné prvky zákona.

Zmeny prvkov zákona, ktoré nie sú zásadné

5.2 Legislatívny postup

Na základe **legislatívneho postupu**, ktorý sa v súčasnosti nazýva postup spolurozhodovania, má **Európsky parlament** právo **spoluzákonodarcu** rovnako ako **Rada**. Podľa tohto postupu právny text navrhnutý Komisiou je po konzultácii so zainteresovanými skupinami spoločne prijatý Európskym parlamentom a Radou.

Parlament a Rada vykonávajú spoločne zákonodarnú právomoc

Zovšeobecnenie postupu spolurozhodovania ako bežného legislatívneho postupu **najlepšie odzrkadľuje dvojakú legitimitu** štátov (Rada) a národov (Európsky parlament), ktorá charakterizuje Úniu. Ibaže v niektorých prípadoch budú osobitné zákony prijaté len Radou alebo, zriedkavejšie, len Európskym parlamentom. Ústava ustanovuje, že Rada prijíma rozhodnutia väčšinovým hlasovaním, pokiaľ ústava nestanovuje iný postup, ako napríklad jednomyseľné hlasovanie.

Hlasovanie v Rade

Definícia kvalifikovanej väčšiny Táto väčšina, nazývaná kvalifikovaná väčšina, je v súčasnosti vypočítaná na základe vyváženého systému, ktorý čiastočne berie do úvahy aj počet obyvateľov jednotlivých členských štátov.

Ústava od roku 2009 zavádza **novú definíciu kvalifikovanej väčšiny** v Rade: ide o **dvojitú väčšinu**, členských štátov a obyvateľov, ktorí vyjadrujú dvojakú legitimitu Únie. Dvojitá väčšina sa dosiahne, keď sa za rozhodnutie vysloví 55 % členských štátov zastupujúcich najmenej 65 % obyvateľstva Únie.

Rozsah uplatňovania kvalifikovanej väčšiny Podľa ústavy sa **hlasovanie kvalifikovanou väčšinou** v Rade rozšíri na približne 20 ustanovení, pri ktorých sa v súčasnosti vyžaduje jednomyselné hlasovanie, čo zjednoduší prijímanie rozhodnutí. Princíp jednomyselnosti, a teda aj to, že jediný členský štát môže zabrániť prijatiu rozhodnutia, bol zachovaný napríklad v daňovej oblasti v rámci vnútorného trhu alebo v oblasti minimálnych požiadaviek sociálneho zabezpečenia. Ustanovenie ústavy, nazvané „mostík“ zároveň umožňuje ďalšie rozšírenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou tak, že o tom jednomyselne rozhodne Európska rada.

Osobitné rozhodnutia pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku Existujú osobitné rozhodovacie ustanovenia, pokiaľ ide o spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, vrátane európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.

Posilniť spoluprácu, ale bez účasti všetkých Amsterdamská zmluva zaviedla pojem **posilnenej spolupráce** s cieľom podporiť tesnejšiu spoluprácu medzi krajinami Únie, ktoré prejavujú vôľu presiahnuť integráciu stanovenú zmluvami v presne určenej oblasti, ktorá síce zodpovedá cieľom Únie, ale nespadá pod jej výlučné kompetencie. Cieľom posilnenej spolupráce je umožniť určitému počtu členských štátov, ktoré sú schopné a majú záujem napredovať, ďalšie prehĺbovanie budovania Európy, rešpektujúc pritom inštitucionálny rámec Únie.

Táto posilnená spolupráca sa môže využívať iba ako krajné riešenie (pokiaľ nebolo možné konať spoločne so všetkými členskými štátmi); musí sa vzťahovať na minimálny počet členských štátov (ústava stanovuje tento počet na tretinu členských štátov) a musí byť kedykoľvek otvorená účasti všetkých ostatných členských štátov. Akty prijaté v rámci posilnenej spolupráce sú záväzné len pre zúčastnené štáty.

5.3 Finančné prostriedky Únie

Rozpočet Spoločenstva je založený na tradičných rozpočtových princípoch, ako je jednota (celkové príjmy a výdavky sú uvedené v jedinom dokumente), ročná platnosť (rozpočtové operácie sú viazané na jeden finančný rok) a rovnováha (výdavky nesmú presiahnuť zisky). [Rozpočet Únie](#)

Ústava zakotvuje, že európsky zákon Rady, ktorá sa uznáva jednomyselne, ustanovuje **viacročný finančný rámec** a maximálnu výšku ročných výdavkov Únie. Ročný rozpočet únie musí byť v súlade s viacročným finančným rámcom. [Viacročný finančný rámec](#)

Rozpočet je financovaný z **vlastných zdrojov** Únie, ktoré sú tvorené najmä z časti DPH vybranej členskými štátmi a z príjmov z určitého percenta HNP (hrubý národný produkt) členských štátov. Hranice a kategórie týchto zdrojov stanovuje Rada a všetky členské štáty ich musia ratifikovať. [Vlastné zdroje](#)

Komisia je poverená predložením návrhu ročného rozpočtu Únie. Podľa ústavy **Európsky parlament** a **Rada**, ktoré sú rozpočtovými orgánmi, budú schvaľovať rozpočet podľa omnoho jednoduchších postupov než platia v súčasnosti. [Postup tvorby rozpočtu](#)

Komisia realizuje rozpočet pod dohľadom Európskeho parlamentu a Dvora audítorov. V skutočnosti veľmi veľkú časť rozpočtu realizujú na dennej báze členské štáty, najmä pokiaľ ide o oddiely rozpočtu týkajúce sa poľnohospodárstva. [Plnenie rozpočtu](#)

6. Vonkajšia činnosť Únie

- Všetky vonkajšie činnosti Únie sú uvedené v jedinej hlave: úsilie o zrozumiteľnosť a koherentnosť** Všetky ustanovenia týkajúce sa vonkajšej činnosti Únie boli **zskupené** do jedinej hlavy ústavy, kým v predchádzajúcich zmluvách sa nachádzali na viacerých miestach. Zvýšila sa tým **zrozumiteľnosť** textu. Zoskupenie takisto umožňuje **koherentnejší postup** Únie vo vzťahu k tretím krajinám, keďže všetky činnosti, či už ekonomické, humanitárne, alebo politické, majú spoločné ciele.
- Zachovanie jednomyselnosti** V oblasti zahraničnej politiky Rada bude naďalej vo väčšine prípadov rozhodovať **jednomyselne**. V tomto smere ústava nezaznamenala vývoj tak, ako mnohí očakávali. V Únii s 25 alebo 30 štátmi uznať jednomyselne, teda právo veta pre každý členský štát, neľahčí prijímanie rozhodnutí!
- Nový prvok: vytvorenie postu ministra zahraničných vecí Únie** Najzaujímavejšou novinkou je vytvorenie postu **ministra zahraničných vecí**. Minister bude súčasne **podpredsedom Komisie**, v záležitostiach zahraničnej politiky však bude priamo spolupracovať s **členskými štátmi**. Zavedenie tejto novej funkcie by malo prispieť k rozvoju vzájomnej dôvery a európskeho povedomia členských štátov. Táto osoba bude viesť Európsky útvar pre vonkajšiu činnosť, diplomatický útvar, ktorý bude zložený z úradníkov Rady, Komisie a zástupcov národných diplomatických služieb, pričom bude disponovať zastupiteľstvami takmer vo všetkých krajinách na svete. Minister zahraničných vecí bude konať tak, aby Únia bola efektívnejšia a aby mala silnejší hlas vo svete. Bude môcť vystúpiť v mene Únie, napríklad v Bezpečnostnej rade OSN.
- Európska obranná politika musí rešpektovať politické záväzky členských štátov** **Obranná politika** Únie sa krok za krokom buduje, rešpektujúc rôznosť kultúr a politických záväzkov členských štátov (v žiadnom prípade sa neuvažuje o ukončení neutrality niektorých členských štátov alebo o súperení s NATO).
- Vytvorenie Agentúry pre výzbroj** Bude vytvorená **Agentúra pre výzbroj**, aby sa lepšie využili peniaze daňových poplatníkov a aby sa predišlo napríklad zbytočnej duplicite vo vojenských programoch rôznych členských štátov.
- Solidarita medzi členskými štátmi, napríklad pri teroristickom útoku** Pristúpením k Únii členské štáty súhlasili, že si budú navzájom prejavovať solidaritu. Nejde len o **solidaritu** ekonomického charakteru: podľa ústavy Únia odteraz zasiahne v prípade **teroristického útoku** alebo prírodnej **katastrofy**. Navyše, ak by sa členský štát stal na svojom území obeťou ozbrojenej agresie, ostatné členské štáty sú povinné mu poskytnúť mu pomoc a podporu.

<p>Ústava takisto umožňuje členským štátom, ktoré disponujú potrebnými vojenskými kapacitami a ktoré prevzali navzájom najzáväznejšie povinnosti, aby v rámci Únie zaviedli medzi sebou trvalú štruktúrovanú spoluprácu.</p>	<p>Možnosť trvalej štruktúrovanej spolupráce v oblasti obrany medzi niektorými členskými štátmi</p>
<p>V oblasti zahraničného obchodu Komisia rokuje za celú Úniu s tretími krajinami, predovšetkým so Svetovou obchodnou organizáciou, aby ochránila európske záujmy v oblasti obchodu s tovarom, službami, duševným vlastníctvom a investíciami.</p>	<p>Zahraničný obchod : Komisia rokuje s tretími krajinami</p>
<p>Ústava v tejto oblasti zvyšuje úlohu Európskeho parlamentu, ktorý je takmer na rovnakej úrovni ako Rada, kým zmluva mu dosiaľ nedávala žiadnu úlohu ani v kontrole, ani v rozhodovaní. Pravidlá rozhodovania v Rade sa väčšmi ozrejmili, aby Únia mohla zostať nenahraditeľným aktérom v usmerňovaní svetovej ekonomiky.</p>	<p>Viac moci pre Európsky parlament, jasnejšie rozhodovacie pravidlá v Rade</p>
<p>Hlavným cieľom rozvojovej politiky Únie je odstránenie chudoby. Únia a jej členské štáty poskytujú vyše 50 % svetovej verejnej pomoci. Záujmom všetkých je dobre koordinovať ich činnosť, aby sa tento cieľ dosiahol čo najefektívnejšie.</p>	<p>Rozvojová politika zameraná na odstránenie chudoby</p>
<p>Jedno ustanovenie ústavy je venované politike humanitárnej pomoci Únie (riadenej úradom ECHO), aby sa náležite poukázalo na špecifický charakter tejto oblasti (spadá pod medzinárodné humanitárne právo a nie je nástrojom politického tlaku).</p>	<p>Politika humanitárnej pomoci</p>
<p>Ústava presne stanovuje prípady, v ktorých môže Únia rokovať o medzinárodných dohodách, a jasne určuje postup: Komisia (alebo minister zahraničných vecí) rokuje, pričom Rada a Európsky parlament spoločne rozhodujú o tom, či prijmú výsledok.</p>	<p>Rokovanie o medzinárodných dohodách</p>

7. Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti

Vhodné prostriedky na spoločný postup proti terorizmu a kriminalite Pojem priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti je zakotvený už aj v súčasných zmluvách. Ústava však poskytuje Únii **vhodné** prostriedky na vyriešenie problémov, ktorým musí Únia čeliť (ako zabezpečiť voľný pohyb osôb, ako bojovať proti terorizmu a vážnym zločinom, ako zvládnuť migračné vlny). Ústava umožňuje, aby boli postupy uplatňovania **efektívnejšie, demokratickejšie a transparentnejšie**.

Vnútorne hranice bez kontrol. Kontrola na vonkajších hraniciach Únie Ústava, podobne ako súčasné zmluvy, stanovuje pre členské štáty, ktoré sú súčasťou **schengenského priestoru, zrušenie kontrol na vnútorných hraniciach Únie** a určí pravidlá kontroly osôb, ktoré prekračujú **vonkajšie hranice**. Okrem toho Únia bude môcť spravovať svoje hranice integrovaným spôsobom. To by znamenalo napríklad vytvorenie jednotky, ktorá by poskytovala pomoc a podporu pohraničnej strážii na národných hraniciach pri plnení náročnej úlohy spočívajúcej v kontrole a strážení hraníc.

Spoločná azylová politika Únia musí prijať skutočnú **spoločnú azylovú politiku**, rešpektujúc Ženevský dohovor o utečencoch, a zaručiť efektívnu ochranu každej osobe, ktorá takúto medzinárodnú ochranu potrebuje. Na rozdiel od súčasných zmlúv, ktoré určujú len stanovenie minimálnych pravidiel, ústava počíta so založením **spoločného európskeho azylového systému**, ktorý bude obsahovať najmä **jednotný štatút** pre utečencov a **spoločné postupy**.

Spoločná prisťahovalecká politika Únia takisto zavedie **spoločnú prisťahovaleckú politiku**. Ústava stanovuje základné princípy pre túto spoločnú politiku, ktoré v súčasných zmluvách nemajú miesto. Cieľom je zabezpečiť efektívne zvládnutie migračných vln, spravodlivé zaobchádzanie s prisťahovalcami, ktorí majú oprávnenie na pobyt, predchádzať a zabrániť nelegálnemu prisťahovalectvu a obchodovaniu s ľuďmi. Rada a Európsky parlament preto prijímú opatrenia, napríklad v súvislosti s podmienkami, ktoré treba splniť na prisťahovanie do členských štátov, alebo v súvislosti s právami prisťahovalcov. Únia môže tiež prijať opatrenia na podporu úsilia členských štátov, vynaloženého v záujme integrácie príslušníkov tretích krajín.

Solidárna únia a demokratické postupy Všetky tieto politiky sa budú uskutočňovať pri plnom zachovaní **princípu solidarity**, vrátane finančnej solidarity, ktorá je zakotvená v ústave. Demokratická legitimita bude výrazne posilnená. Podľa súčasných zmlúv je Európsky parlament v skutočnosti iba poradným orgánom, kým podľa ústavy všetky tieto opatrenia prijíma Európsky parlament a Rada. Ďalšia významná zmena sa týka Súdneho dvora, ktorý bude vykonávať súdnu kontrolu všetkých prijatých zákonov. Komisia bude jediným zdrojom legislatívnej iniciatívy a ostane aj strážkyňou zmlúv.

Únia bude pokračovať v činnosti v oblasti **súdnej spolupráce v občianskych veciach** pokiaľ ide o záležitosti presahujúce hranice. Na rozdiel od platných zmlúv ústava oprávňuje Radu a Európsky parlament prijímať zákony a rámcové zákony na zabezpečenie lepšieho prístupu k **spravodlivosti**.

[Súdna spolupráca v občianskych veciach](#)

Podľa súčasných zmlúv Únia mohla konať v oblasti **policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach**, avšak túto oblasť, podobne ako spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, ktorou sa zaoberá osobitná časť Zmluvy o Európskej únii a ktorá sa nazýva tretí pilier, poznačila metóda rozhodovania na medzivládnej úrovni. Ústava prináša inováciu, keďže ruší tretí pilier, zoskupuje všetky politiky Únie do jednej štruktúry a uplatňuje tak **demokratickejšie, efektívnejšie a transparentnejšie postupy**. Jedna zvláštnosť: skupina členských štátov (jedna štvrtina) môže predložiť iniciatívu v tejto oblasti rovnako ako Komisia. Do značnej miery sa upúšťa od práva veta v prospech pravidla kvalifikovanej väčšiny; Európsky parlament a Rada spoločne vykonávajú zákonodarnú právomoc a prijaté pravidlá sa predkladajú na kontrolu Súdneho dvoru.

[Policajná a súdna spolupráca v trestných veciach](#)

Európsky parlament a Rada môžu stanoviť spoločné vymedzenia a **sankcie** za celý rad vážnych **trestných činov presahujúcich hranice**, ktoré sú vymenované v ústave. Medzi veľmi vážne trestné činy patrí napríklad terorizmus, nezákonné obchodovanie s drogami a ľuďmi, rasizmus, xenofóbia, sexuálne zneužívanie detí a trestné činy proti životnému prostrediu.

[Spoločné sankcie pri trestných činoch presahujúcich hranice](#)

Vďaka ústave môže Únia prijať aj rámcový zákon v oblasti trestného konania týkajúci sa práv obetí a práv jednotlivcov v trestnom konaní. Posilnia sa existujúce mechanizmy súdnej spolupráce medzi členskými štátmi, napríklad Eurojust, a Rada môže v budúcnosti rozhodnúť o zriadení úradu **Európskej prokuratúry** na pátranie po páchatel'och a spolupáchatel'och vážnych trestných činov presahujúcich hranice a na ich trestné stíhanie. Rozhodnutie o tom prijmú členské štáty jednomyselne.

[Možnosť vytvoriť Európsku prokuratúru na trestné stíhanie páchatel'ov zločinov presahujúcich hranice](#)

V oblasti **policajnej spolupráce** Európsky policajný úrad – Europol poskytuje štruktúru na rozvoj spolupráce medzi členskými štátmi v prevencii a boji proti vážnym formám medzinárodného organizovaného zločinu. Podľa ústavy bude Europol podliehať kontrole Európskeho parlamentu a národných parlamentov.

[Policajná spolupráca](#)

8. Ostatné politiky Únie: prínos ústavy

Reforma niektorých politik Únie Konvent a medzivládna konferencia venovali osobitnú pozornosť **reforme niektorých politik** (spoločná zahraničná a bezpečnostná politika; priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti; hospodárska a menová únia). V ostatných politikách Únie nedošlo k žiadnym všeobecne známym zmenám. V protiklade s niektorými predchádzajúcimi revíziami zmlúv (Jednotný akt alebo Maastrichtská zmluva) ústava notoricky nerozšírila právomoci Únie.

Koherentnosť činnosti Únie Osobitná pozornosť sa venovala zachovaniu **koherentnosti činnosti** Únie prostredníctvom ustanovení, ktoré zabezpečujú zohľadnenie všeobecných cieľov – hlavne rovnosť pohlaví, životné prostredie, spotrebiteľov – pri vymedzení a uplatňovaní každej špecifickej politiky.

Nové možnosti postupu v niektorých oblastiach Ústava zavádza **nové právne základy**, ktoré v prípade potreby umožnia Únii zasiahnuť v oblastiach, ako je **verejné zdravotníctvo** – aby sa mohlo čeliť spoločným rizikám týkajúcim sa bezpečnosti občanov (napr. SARS, bioterorizmus); **energetika** – aby sa podporoval prístup k verejným službám v tejto oblasti, kontinuita energetiky a bezpečnosť zásobovania, rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a šetrenie energiami; **civilná ochrana** – aby sa poskytla pomoc členským krajinám pri katastrofách spôsobených prírodou alebo človekom; **šport** – aby sa rozvíjal jeho výchovný rozmer a koordinovalo úsilie v boji proti dopingu.

9. Nadobudnutie platnosti a revízia ústavy

Nadobudnutie platnosti ústavy

Nadobudnutie platnosti ústavy Ústavná zmluva stanovuje jej ratifikáciu všetkými členskými štátmi v súlade s ich vlastnými ústavnými pravidlami (schválenie parlamentom a/alebo referendum). Ak ju do dvoch rokov po podpise ratifikujú len štyri pätiny členských štátov, Európska rada túto otázku prehodnotí.

Nasledujúce revízie ústavy

Revízia ústavy: potvrdenie metódy konventu Ďalšie revízie sa odteraz budú pripravovať vždy v konvente, pokiaľ nemajú obmedzený rozsah. Konvent musí konsenzom odsúhlasiť odporúčanie predložené medzivládnej konferencii, ktorá spoločnou dohodou rozhodne o potrebných zmenách. Tieto zmeny nadobudnú účinnosť len v prípade, ak ich budú ratifikovať všetky členské štáty v súlade s ich vlastnými ústavnými pravidlami.

V prípade niektorých zmien, ako napr. rozšírenie rozsahu hlasovania kvalifikovanou väčšinou na niektoré oblasti činnosti, sa stanovuje pružnejší postup. Jednomyselný súhlas Európskej rady a schválenie Európskeho parlamentu stačia na presadenie týchto zmien.

„Europe Direct“

Ak máte otázky týkajúce sa európskej ústavy,
môžete zavolať na bezplatné telefónne číslo:

00 800 67 89 10 11 alebo na spoplatnené telefónne číslo **+32 2 299 96 96**

„Futurum“

Ak chcete získať viac informácií o európskej ústave,
vyhľadajte si internetovú stránku:

<http://europa.eu.int/futurum>

Európske spoločenstvá

Luxemburgsko: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev

2004 — 28 s. — 21x29,7 cm

ISBN : 92-894-7947-7

 25 Členské štáty

 Kandidátske krajiny

Európske spoločenstvá

Poštová adresa:

B-1049 Brussels (Belgium)

